

3. Некрестьянов Д.С. Особенности реализации полномочий собственника в отношении объектов незавершенного строительства / Д.С. Некрестьянов // Правоведение. – 2004. – №4.
4. Сухова Г. Споры по договору аренды / Г. Сухова // ЭЖ-Юрист. – 2003. – №17.
5. Романец Ю.В. Система договоров в гражданском праве России / Ю.В. Романец. – М., 2001.
6. Брагинский М.И., Витрянский В.В. Договорное право. Книга вторая: Договоры о передаче имущества. – М. : Статут, 2005. – 800 с.
7. Методичні рекомендації щодо застосування нотаріусами деяких положень цивільного та земельного законодавства при посвідченні правочинів, предметом яких є нерухоме майно : Рекомендації Мін'юсту України від 26 листопада 2010 р. Електрон. ресурс: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/n0003323-10>

Абрамов Максим Вікторович

аспірант кафедри цивільного права

Національного університету «Одеська юридична академія»

Науковий керівник – д.ю.н., професор Харитонов Є.О.

УСУНЕННЯ ВІД ПРАВА НА СПАДКУВАННЯ ВНАСЛІДОК УХИЛЕННЯ ВІД НАДАННЯ ДОПОМОГИ СПАДКОДАВЦЕВІ

Цивільним законодавством передбачено випадки, коли особа, яка володіє статусом спадкоємця може бути позбавлена цього статусу внаслідок своєї винної негідної поведінки.

Поняття усунення від права на спадкування регламентовано ст. 1224 ЦК України.

В даній роботі хотілося б зупинитися на такій підставі усунення від права на спадкування як усунення від права на спадкування спадкоємця внаслідок ухилення ним від надання допомоги спадкодавцю. Вказана підстава передбачена ч. 5 ст. 1224 ЦК України, відповідно до якої за рішенням суду особа може бути усунена від права на спадкування за законом, якщо буде встановлено, що вона ухилялася від надання допомоги спадкодавцеві, який через похилий вік, тяжку хворобу або каліцтво був у безпорадному стані [1].

Перш за все слід зазначити, що при таких обставинах може бути усунутий від спадкування лише спадкоємець за законом. Дане положення в повній мірі узгоджується з закріпленим принципом свободи заповіту, адже якщо

спадкодавець в своєму заповіті призначив особу своїм спадкоємцем, то інші особи не повинні оскаржувати волю, яку виразив спадкоємець.

Як відомо, усунення від права на спадкування можливе лише на підставі рішення суду. При цьому обґрунтовано постає питання, а хто має право на такий позов.

Вимога про усунення спадкоємця від права на спадкування може бути пред'явлена особою, для якої таке усунення зумовлює пов'язані зі спадкуванням права та обов'язки (збільшення частки у спадщині, зміна черговості одержання права на спадкування), одночасно з її позовом про одержання права на спадкування з підстав, визначених у ч. 2 ст. 1259 ЦК України.

Виходячи зі змісту зазначеної норми, суд при вирішенні такої справи згідно з вимогами ст. 214 ЦПК України повинен встановити як факт ухилення особи від надання спадкодавцеві допомоги, так і факт перебування спадкодавця в безпорадному стані через похилий вік, тяжку хворобу або каліцтво та потребу спадкодавця в допомозі цієї особи [2].

Статтями 202, 203 СК України встановлено обов'язок повнолітніх дітей утримувати своїх батьків, які є непрацездатними та потребують матеріальної допомоги, мають тяжкі хвороби, інвалідність або є безпомічними [3].

Факт ухилення особи від виконання обов'язку щодо утримання спадкодавця встановлюється судом за заявою заінтересованої особи. При цьому слід враховувати поведінку особи, розуміння нею свого обов'язку щодо надання допомоги, її необхідність для існування спадкодавця, наявність можливості для цього та свідомого невиконання такою особою встановленого законом обов'язку. Непред'явлення спадкодавцем, який мав право на утримання, позову про стягнення аліментів до особи, яка претендує на спадщину, не є достатньою підставою для відмови в позові про усунення від права на спадкування.

Правило ч. 5 ст. 1224 ЦК України стосується всіх спадкоємців за законом, зокрема й тих, які відповідно до СК України не були зобов'язані утримувати спадкодавця.

Безпорадним слід розуміти стан особи, зумовлений похилим віком, тяжкою хворобою або каліцтвом, коли вона не може самостійно забезпечити умови свого життя, потребує стороннього догляду, допомоги та піклування [2].

Для постановлення рішення про усунення від спадкування у справі повинні бути надані належні та допустимі докази, які б свідчили про те, що спадкодавець потребував допомоги відповідача, останній мав можливість її надати, проте ухилився від обов'язку щодо її надання.

Ухилення особи від надання допомоги спадкодавцеві, який її потребував, полягає в умисних діях чи бездіяльності особи, спрямованих на уникнення від обов'язку забезпечити підтримку та допомогу спадкодавцю. Тобто ухилення,

пов'язане з винною поведінкою особи, яка усвідомлювала свій обов'язок, мала можливість його виконувати, але не вчиняла необхідних дій. Крім цього, підлягає з'ясуванню питання, чи потребував спадкодавець допомоги від спадкоємця за умови отримання її від інших осіб, чи мав спадкоємець матеріальну та фізичну змогу надавати таку допомогу.

Для задоволення позовних вимог у справах про усунення від права на спадкування відповідно ч. 5 ст. 1224 ЦК України має значення сукупність обставин: ухилення особи від надання спадкодавцеві допомоги при можливості її надання, перебування спадкодавця в безпорадному стані, потреба спадкодавця в допомозі саме цієї особи. Лише при одночасному настанні наведених обставин і доведеності зазначених фактів в їх сукупності спадкоємець може бути усунений від спадкування [4].

Таким чином, як вбачається з вищенаведеного, питання усунення від спадкування на підставі ч. 5 ст. 1224 ЦК України має комплексний характер, для прийняття якого необхідно одночасно встановити наступні факти: ухилення особи від надання спадкодавцеві допомоги при можливості її надання, перебування спадкодавця в безпорадному стані, потреба спадкодавця в допомозі саме цієї особи. Не встановлення будь-якого з перелічених фактів призведе до відмови від позову, що в свою чергу не дозволить усунути винну в ухиленні від допомоги спадкоємцю особу від спадкування.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №№ 40-44. – Ст. 356.
2. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про спадкування» № 7 від 30.05.2008 р. [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
3. Сімейний кодекс України : Закон України від 10 січня 2002 р. № 2947-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 21-22. – Ст. 135.
4. Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про судову практику розгляду цивільних справ про спадкування» від 16.05.2013 р. № 24-753/0/4-13 [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>